

Sakkyndige utredninger i erstatningssaker

Arkivering og utlån

Av Aksel Tveitnes

I etterkrigsårene har vi vært vitne til en ganske omfattende utbyggingsvirksomhet for allmenne og industrielle formål, og hvor landbruksinteresser er berørt. Det kan her pekes på de mange kraftutbygginger med vassdragsreguleringer, og hvor grunnvannsproblemer oppstår i større eller mindre omfang. Nevnes kan og rekken av utbygginger i vårt vidstrakte veggnett, utbygginger i forbindelse med industrireising, boliger, skoler og andre institusjonsbygg, med beslag av viktige jordbruksarealer. Felles for disse og lignende inngrep er at de medfører tap, skader og ulemper for landbruksnæringen. Reindriftsnæringen er også blitt berørt som følge av forskjellige utbygginger. I dette utbyggingsbilde, hvor fordelene har vært klart dominerende for samfunnet som helhet, står vi på den annen side fremfor visse påviselige ulemper som det må tas hensyn til.

Erstatninger for de tap, skader og ulemper som på dette vis blir påført, er så gjerne blitt avgjort ved skjønn, dvs. ad rettens vei. Skjønnsrettene har på sin side oppnevnt bl.a. landsbrukssakkyndige for å avgi uttalelse om skadeforholdet, i samsvar med oppsatt mandat. Dette som støtte for rettens avgjørelse. Det er heller ikke uvanlig at partene møter med egne sakkyndige i slike saker. Det samme forekommer for saker som blir avgjort i minnelighet.

Det er på dette vis blitt avgitt et ganske anselig antall landbrukskyndige utredninger i erstatningssaker, og som i dag finnes spredt omkring i vårt vidstrakte land. Jeg har selv kjennskap til noen av disse. Det har også falt i min lodd å fungere som

jordbrukssakkyndig ved en rekke anledninger, dels som rettsoppnevnt sådan, dels som privatengasjert sakkyndig. I sannhet en interessant og spennende jobb. Oppdragene har medført at en rekke uttalelser er avgitt, noen av dem sammen med andre sakkyndige. Disse uttalelser finnes fortsatt i mitt arkiv. Endel av dem går tilbake til tidlig i femtiårene, dvs. noen begynner nå å bli temmelig gamle.

Etter mitt skjønn ville det ha vært meget ønskelig om flest mulig av slike utredninger, som må antas å omfatte et ganske vidt spekter av skadeobjekter, kunne bli innsamlet, registrert og arkivert på et passende sted, bl.a. med sikte på utlån til interesserte. Spørsmålet om sted eller arkiv for denne virksomhet kan naturligvis diskuteres.

Det er fra fremstående faglig hold blitt antydnet at Det norske jord- og myrskapskontorer på Hellerud i Skedsmo vil kunne være et egnet sted for denne arkivsamling, og at selskapet besørget oppgaven med registrering og utlån. Jeg er enig i dette, bl.a. fordi dette selskap har sitt virke på landsbasis, det har mange kontakter utover i distriktene, og har dessuten selv personale som er engasjert i visse typer sakkyndige oppdrag. Det norske jord- og myrskapskontor har også dette tidskrift som godt informasjonsorgan. På bakgrunn av det som ovenfor er påpekt fant jeg å ta opp saken med Det norske jord- og myrskapskontor med spørsmål om selskapet var villig til å forestå en slik arkiverings- og utlånsvirksomhet. Selskapet har senere meddelt meg at det stiller seg positivt til denne saken.

En kan så spørre: Hvorfor så et sentralt

arkiv for innsamling og oppbevaring m.v.? Selv mener jeg å kunne påpeke minst 3 viktige grunner:

1. Det vil være mulig å etablere en utlånssordning av utredninger til interesserte. Utlån kan f.eks. bli aktuelt til yngre landbrukskyndige som kanskje føler å mangle den viten og erfaring som er nødvendig for å påta seg sakkyndige oppdrag. Jeg har selv ofte følt det slik. Å kunne bli kjent med andres opplegg og løsninger i lignende saker vil her være av betydning. Det er i første rekke tale om anvendelse av prinsipper og metoder for å kunne svare på de spørsmål en blir stilt overfor, ikke noen slavisk bruk av andres arbeider.
2. Det vil kunne bli gitt informasjon om de utredninger som foreligger innenfor vedkommende fagområde. En slik informasjon er viktig i mange sammenhenger, spesielt for sakkyndige som møter i rettsforhandlin-

ger. Det er f.eks. ingen hyggelig opplevelse i et rettsmøte å bli konfrontert med andres arbeider og resultater i likeartede spørsmål, uten selv å ha det ringeste kjennskap i forveien.

3. Materiale som på denne måte innsamles, registreres og arkiveres, må antas å bli et viktig kildemateriale for ettertiden, f.eks. for forskere og historieskrivere. Det vil og kunne gi ettertidens interesserte en pekepinn om hvordan slike påførte tap, skader og ulemper ble vurdert og behandlet av sakkyndige i vårt århundre.

Det skulle være interessant å få høre andres meninger om det spørsmål som her er berørt. Hensikten med denne lille artikkel er faktisk dette.

*

Det kan tilføyes til foranstående forslag fra direktør Aksel Tveitnes, at Det norske jord- og myrselskaps styre stiller seg positivt til saken. Selskapet vil derfor kunne ta på seg oppgaven med å holde et arkiv for slike utredninger og dessuten formidle utlån til interesserte.

Red.